

РУСКИ НОВИНИ

ЗА РУСИНОХ У КРАЛЪОВИНИ ЮГОСЛАВИИ

Виходеа кажди тидзень. — Преплата на рок 60 ден., на пол рока 30 ден. За Америку и други краі 2 долари рочне.

Предплату и шицки писма до Редакциі и Управы треба поси-
лац на адресу: „Руски Новини“ Иншкореници (Югославия).

Як стоїме зос нашу „Просвиту“?!

Нешка нет културного народу на швец на швец — точ би яки мали бун — же би не мал своје просвітне дружтво, як едну живу централну силу за змагане доброго, красноты и правдивоты у каждем погляду духа, розума и волі чловечей.

Вельки народи мало и вельо таки дружтва. Русини у Галичини мало своје „Просвиту“, Серби мало у Войводии Матицу Српску у Н. Саду, Хорвати мало у Загребу Матицу Хорватску и Еронимско Дружтво, Словенци вельке дружтво св. Могоря у Шобляни, Словацци мало своје Матицу, и т. д. шором шицки народи. Ми Русини утемељели едво такє дружтво аж по світовей войни 1919. р. у Н. Саду. То наша „Просвита“, основана як Матица за шицких Русинох у Югославии — у першим шорє за тих, цо бешедує бачванско-сримским азиком.

То взаємна наша Централа „Руске Нар. Просв. Дружтво“ у Рус. Керестуре.

Тото Дружтво барз ше краинє розвивало од својого початку — аж тераз до остатних часох, — кеди ше почали указовац знаки назадованя!

З початку дем ше так таран чисви до Просвита, нашли ше вельки добротворє, а дружтво ше зин змагало видац потребни кийжочки. Надалей старало ше да ше створи Народни Дом през чога не мож напредовац. Дружтво дало живот и „Руским Новинам“ за початок, и слаби сили може ше повесц добри успих!

Но, ето, у остатних длох-трох рокох — зявела ше криза и на пољо нашеј Просвита.

И да тот морална и материална криза — да нам не уишитожи то то ше през вецей роки назберало — манє ей до воч стануц и зявладу. Мунимє погледац ей жадло и витаргнуц го.

Прето и аштем тоти шорики да ономнем на погибель, цо нам ше грожи, и да поправимє цо ше да.

У змислу правилох РНПД-а и меновали ше месни Одбори скоро у каждем руским валає, котри мали и мало задаток цо баржей, цо интензивнейше розширїюжи циљ. идеї — працу РНПД-а медзи своїх братох, да так Просвита цо скорей зяли свой корєнь у шицких руских валаєох. И тот ствар у шорє! Но, ашє, цо ше стало у теј акциі? Одбори ше основали, а на своје матку позабували. Хто ше записал за месного члена, думал же своје длужности выполнал. За членох Централа престало уписованє. З тим поступком Матица почала слабнуц, а Месни одбори за обшу руску Просвиту не мали вельку важности. И у тим стої наше зло. Централа през помоци з попка не може ше доволно рушац, а Месни одбори не можє доволно шицких Русинох у Просвітней работи заступити.

Тото стане ше на прєменїц! Кажди член Месного одбору, треба да будє и член РНПД-а. Теди зме годни своје циљі посцигнуц.

Иниак ше розпаднеме на сами филиали. Будземе мал цело през глави. Так ше нїгде не газдує.

Шицки до громади! У теј моц и сила! Кажда динь записци, неспорозумку — незлоги — долє!

Отримали зме уж вецей раз пакши схацки и там ше повєдало, же Просви-

та лєм теди годна напредовац, кє д ше умножа члєни.

Алє то остал глас вопиющего у пустині.

Кєд так и надалей остане, не можє нам нїяки паради инє будєц надїи за напредованє.

Прето нужно, да ше члєни Месних Одборох записує и до Матици.

Члєнарина ше може и на вецейраз уплаци. На ешєлє ше отримал у Руским Керестуре главне собрание — зос избором нового Одбору, а дотия най, ше назберало нови члєни, бо з тим дружтвом паровше и розширише.

Тєраз Просвита у материалним погляду чєжко стої, бо купена Нар. Дом, а не може то пре кризу виплатиц. Длужници як вшадзи чекаю зос виплатаньом и так ше ганує работа.

Не даїме препаднуц својому единому Просвітному Дружтву!

Чує ше ту и там, же би Просвита умєла указац пакши дїялности, як робити, но — муши ше отворєно виповєсц, же зос празну касу не мож газдовство водити.

Прето шицки до громади, як зме почали, бо лєм у тим случаю будземе дацо врсдзити.

Мсгр. МИХАЙЛО МУДРИ,
председатель РНПД-а.

Шицким вирним крижевскеј епархиі на знанє и ровнанє.

ЮБИЛЕЙНИ ПОСИЩЕНЯ У ПРОЦЕСИИОХ.

Кєд вирни оковнуц киблицейски посищєня у процесийох зос сѳоїм або другим панством, теди место 12 посищєньох церкєвни най зрєбадем 4 посищєня и то таке:

Кєд робя посищєня лєм у еднєј церкєви, теди ше зберу шицки до церкєви, пан-

онї отбори (царски дзєри и започне: „Благословєн Бог наш“. Вирни людия „Начало обичнє“ до „Отче наш“ и по тям дораз „Богородитє Дїво“ и далєй шицки молитви яї у препиям числє робинох назначєно под а—х. Кєд то оковна, виходеа у процесий болна зос церкєви и зрєба обход кєсто церкєви и заш ше браца до церкєви.

Тут заш окончна шниця одредаени юбилейски молитви и по други раз виходза зос церквы и там зроби обход коло церквы. Потим трети раз у церквы виходзя преписани молитви и третей раз виходза зос церквы. Кед ше браца до церквы, по штарти раз виходзя юбилейски молитви. На концу священіа докончае з одпустом и посниця докончаени.

Дзе два церквы, у котрих роби посниця, там най ше так роби: *

Вприни ше похерако до церквы и оконча юбилейски молитви, як одреджено под а—х и виходза у процесіи шницяюци «Помилуй нас Господи», або други пісні и иду до другой церквы. Там там виходзя юбилейски молитви. Кед то доконча, можу там виходити Малебен на честь Иисусу Христу, и виходза зос церквы, зроби обход коло церквы браца ше до церквы и по други раз там виходити юбилейски молитви. Потим ше браца до своєї церквы, з котрей ше рустели и ту по други раз виходити юбилейски молитви. Священіа зроби Одпуст и посниця готови.

ПРОЦЕСІЯ ЮБИЛЕЙЦІ МАЮ ШЕ РОБИЦІ ВЕЩЕЙ РАЗ У ТИМ РОКУ.

Най ше роби по возможности голем раз у мѣсяцѣ в педзеню по попадию, да шниця людазе годни буи на процесіях раз одни, други раз други. Добре будзе зробиц окрему процесію лем за младеж, да боши сама як найторжественейше преуказу свою ікѣбов су Христу Спасителю и да виходити од Нього того, по св. Отец жада. Крайше би було, кед би раз окреме зробиц процесію сами жющія загля саму жєнц, потим сами дзѣвкы и сами лєтєж.

ДЗЕ ВОЗМОЖНО, НАЙ ШЕ РОБИ ПРОЦЕСІЯ З ВАЛАЛУ НА ВАЛАЛ.

У таким случаю най еднѣ других дочекало, прибитало и одпробавза до їх валалу и там обавя своєю юбилейски посниця у їх парохийней церквы.

То бредзи и та шниця тоти процесіи, по ше обичавало робиц на празник Сомествыи св. Духа и у других приликах.

НАЙ ШЕ КАЖДИ ПЯТОК ПРЕЗ ЦАЛИ РОК ВЕЧЕРАМИ СЛУЖИ МОЛЕБЕН ДО ХРИСТА СПАСИТЕЛЯ.

и най будзе казань о Христу Спасителю, о його церквеню и шцерци.

ЦО ОЧЕКУЄ СВ. ЦЕРКВА ОД ТОГО ЮБИЛЕЮ?

Св. Церква очекує од того велького юбилейско крѣм того, що назначел св. Отец!

1. Же ше вкорені лане и преклинана з наших фамилийох;
2. же ше шниця забавдени помляри и зробиц крѣвди шиправа;
3. же ше у пованих парохийох на згодних местох подзвичю достойни крѣжи, а у важкей християнскей фамилии же будзе Распятие на найдостойнѣшних месту;
4. же ше у каждой парохии оснує у тим юбилейским року дружтво за попомогане билици-Каритас;
5. Каждая парохия дацо зроби за припомод вихованя священнических и монашеских кандидатох.
6. У пованих фамилийох ма ше запровадити молитви, при котрих родители зос своима дзѣдами бедно вечерами молза и за себе и шниця потребн святей Церкви.

Юбилейни рок ма принєси прелород целого нашего народу, же би могом одбит од себе шниця дѣволски напѣси, котри иду за тим, да му бирву зос шерца його святу бирву и да го на бици запрепасца. Не буди шниця поручуєм зос св. апостолом Павлом: препровадите тот юбилейни рок у Христу Иисусу Спасителю, кому най будзе вѣжда честь и слава и поклон и терзѣи вше и на бици вѣков.

Крѣжеви на празник Вознесения 1934.
† Димонизий, владыка.

СТАРИ ДЛУЖНИЦИ ПОСИЛАЙЦЕ ПРЕДПЛАТУ!

АГИТАЦИЯ, КЛАМСТВА И СПРЕВОДЗКИ.

Откѣди батогате започали выдаван своєю «Зарю», рустели ше медзи наш руски народ зос едну чюдливу агитацию проти нашей вири и церквы. Там дзе народ поучени, свидоми своєї народней чесци и вири, там агитираю лем проти Просвѣтному Дружтву и гуртора о якийи «прадѣловскей» вири и просвѣти, котра приходзи зос Подкарпатѣх. А там, дзе народ не поучени, бедни и у брѣгах за своєю каждодневни хлеб, там иду од хижки до хижки и агитираю, же би наш народ одступел од своєї грєско-католической вири и церквы та прешол на православну виру. Обещує им порти и жєми и Бог це шита по ише.

Батогате и сами ше гавѣли теї своєї работи па редактор «Зарі» фарисейски виявлює, же ше вони до виреских работох не мишаю. По ише: одрека ше и своього власного сна та шгод Цилат урива своєю рѣчи. А я ту явио твердим, же дѣдо Андрей Губаш лем зос нужди подложєт свой подпис на своєю православни «послания». На оригинальным рукопису, котри ше придал на друковань, стої понисано: «ОРГАНИЗАЦИЯ», а прѣдї того приипеня лем шидѣлка зос подписом дѣда Андрея. О тим мамешведкох, котри шрепатрели и читали рукопис «посланийох» и зияли приипену шидѣлку. Виштра, же ше «Организация» предумала у остатней минути. И терз редактор «Зарі» як председатель организации ма шмелосли тверданц, же понанї не читал посланийох своього отца!

Кед ше не мишає до виреских работох, чем сце вен захобили своєю грєско-католической виру и винчали ли у православней?

ЧЛОВЕК И ДРУЖТВО.

I. Чѣжко самотному.

Наш «пророк» фришко постал на самоти гладни. И позал ше вон шмелєт судийом, котри го так покарали.

— Пала, — гурорел вон ту себе, — тоти людає думали, же я не будзем мал цо есц. Уки у их слаби розум! Ша дзе можу зляжи телѣ птицы и животниї ту анї я од гладу не загинєм.

Була бави яр. В лѣше я на полю напел вон кички смѣтчи травы и дзѣву цибулю. Дакус ше зос тим ласкѣл, а смѣтчи не могол буц, бо у лѣше були велї жридли воєи.

В лице мал «пророк» цо есц, але требало ше порихтац и за жимѣ. Мутел думѣи и на новы смѣти, кед му ше поярѣ готи, цо мал. И вон направел даскелью колѣси, а нїма поконал жєм там, дзе буда найплоднѣйша. Пошал на шей дакує жита и конопи. Чувал своєю чѣву од чюдливых птицах, плєзел со и напередок ше вєшєлєл, як будзе зберѣц першия плоди.

Але ише през тим осетел вон, же му цѣло слабие. Трава и корєчки не давали му доси моши. Мутел себе погледал лєвицу, молнайшу пожишу. И вон пошел у лоз на птици. Скакал

по корєках, мерковал га птици в поци, кед вони спяли. Кикк и камена були його еднє оружєв. Лов бул чєжкє аля дапо шлах влєпєл.

Кед зѣблєл першу птицу, увидєлєл, же цо скрову не може есц. Аля як да накладєт огонь? Нашол два суха фанати дрєва и так их длото чухал, док ше не влєпєли. Огонь уж мѣл и дзєшь и поц вон на нѣги мерковал, да ше не загашѣ.

Од конярон направел себе малку колѣбу и посцель. Направел од камена шєкеру и пилку. Ту тому у лѣше напел дзѣви грушки и яблѣвка и уж думал, же ше нєма цога бави анї в лѣше анї в жимє.

Уродзєло му кѣто, дозрєла и конопа. Кед «пророк» жито в кичком згнєчєлєл зарно послєна: до колѣби, зѣгнул себе: Ода е ту терз жїиц па да жито зомлєє? Але такой подумал, же ше того жалєнє противя його лаули и же йому не шже нїхто помагєц. Положєл два камена едєл на други и так сам себе млєл. Перша мука буда доси груба, зос пискѣм, але ше одной инак могол убєчєц якиц пѣгѣц.

З конопу мал вон найвєщєй работи. Намочєл ю и з чѣжку муку направел влєтєно. Але далєй не могол. И ту заш зѣхѣнул: «О да е ту терз яка жєна, котра би ми то зѣвєдєла

и клєтєно вѣтєвала!» Але и терз мутел вопрєц своєю жєданє бо знал, же би зос тим заш сограшєл противя своєї науки.

Прєходєлєл дѣл, прєшєла яр, лєто и приѣшла зѣл жєчка. У колѣби самотного пророка було жєтѣ, дзѣви грушки и яблѣвка и дакус дзѣвей цибулѣ. Солї не мал, але вон смєл доказєц, же ше и без солї може жїиц. А ту тому я жимє могол тѣж иєц ловиц та ше не мутєл бѣц, же умрє од глазу.

Але чи тот самотни человек бул задовольни и шєщєлѣн?

Знал и чувствєвил вопиє и на иви, же поставѣ ише нєшєщєлѣвнѣ. Часто думал, же шпѣл од жєданя зѣ людьми, за дружтвом.

«Ох, яки то краси Божи зар людєка бєшєдѣл» — часто себ зѣхѣвовал. Кед бим могол з давнѣм человеком бєшєдєлєц! Кед би вон бул вєсєлѣ и я би ше я нѣм рѣдовал. А кед би вон бул жалєстѣи и я би зос нѣм жалєсц подєлєл. Як людєк єднѣ з другиѣма лєвѣзѣли и яке го вєлькє шєстє, же мому вєдно у дружтвє жїиц.

И так человек, котри себе грѣмєл пророком страцєл жару у своєю науку.

(Далєй будєтє).

Чом педка члени вашого друства приходзя на православне и чкодливо агитраю од хижи до хижи? Чом нет до терас ані єдного числа, дзе би ше «Заря» не очежана о Рим и катоц церкву?

Не, не панове батоганс, не на розуме вам просвита, а найменей руска просвита, бо нас не одколосата руска мац, ані не дойчала руским млеком. Ви не знаце ані руского языка, вам нудла и тота святиця наша греко-катоц. вира котра Русина зачувала до нешка и зачува го и надалей, «от навихо вражйих». Вам на дужи превесц народ наш на другу миру. Прето наша «просвита», вашо читальнї, нашо батоганки пошци и вашо «организация». И ви терас думате, же Русини таки глупи, же би то не обачели и не видзели. Руски народ у Югославїи не да ше превесц смидни преїт води. Водзели вон и чешини борби, але вишол ише як побидитель, бо вон своєю не да, а нудзе почитує. Я признавам, же ваша акция була потрібна прето, же би шцико того цо полїте и не добре у ланним народним живоче було порушено же би ше роздзелела шпела од зарна. Шлеву и так витор розїсене а зарис остане, так и зос батоганскї вашей просвити по даскельо рокух не остане ані євмена, а наш народ ише баржей ше утвердзи у своєї прадїовскеї греко-катоц. вирнї, и рускостї.

ВЕЛЬКИ ПРОЦЕС ПРОЦИ РУСИНОХ.

У Череминяло у Галичинї звершеїше вельки процес проци младих руских лєпихох, котри агитрали проци польских школах у руских палатох, зїмали зос школах польски написи и слики польского диктатора Пилсудского. Суд засудзели 21 лєпиха од 7 до 3 роки цемнїзи. Шцїрки ведно осудзени на 85 и нова рока гарешту.

Чехословацка и Румунска признали

большевицкох.

У Женевї видац Соїт Малей Антанти вияву, же влади Румунскї и Чехословацкї одлучели признац владу большевицкї Русїи и стулїц а ю у нормалнїи одношай, як и а другима державами. Большевицки, Румунска и Чехословацка подзвали ше, же ше єднї не буду мншай до нукашнїх политичних прилїкох других. Ведно в тим подзвали ше, же влади єдней держави не будзе помагач и подпоровац таки друства, котри би жили за тим, да превежнїю владу у другей державї. То значї, же на приклад Чехословацка не будзе подпомагац руских ємигрантох, котри би зос Чехословацкї водзели процибольшевицку агитацию и приправили у Русїи революцию. Большевицки ше мнжу вешелье же їх держави єдна за другу признаю.

Гитлеровски атентати у Австрїи.

Гитлеровци зїм почали робити у Австрїи числени атентати на державни зїмнїя и желїзїци. Скоро нет ані єдней желїзїцї драги, на котрей би не бул направен атентат. И у хижї канцїлєрїя Деллфуса нашлї бомбу у ладїцкї єдного стїла, котра не кудїрїрала лєм прето, бо ше годанїка при бомбї погубела: Влада поволала народ, да ше у шцїцких мєстох у ваялох оскую добровольнї Народнї гарди на образу держави од атентатох. Понеже атентати на желїзїцох чюдза вельо промету страшнїх туристох, котри кажди рок приходзя до Австрїи зос других державох, прето влада прешлашела кару шмерци за каждого атентатора, котрого ше влани.

Комунистї медви Гитлеровцями.

Пишу новїни, же Гитлер дал єврею до латєрнх 25,000 членох своїх штурмбатарїєнох бо ше виказало, же вони потяжнї комунистї.

Мусолини и Гитлер.

13. юна маю ше вїсц першї раз двома диктаторе талїянскї Мусолини и немецкї Гитлер у Варошу Падюжї у Италїї на важнїи политичнїи догварїня.

Препадла революция и Литви.

Бувши министр председнїх литовскїи владї Валдемарас пробовал у догваркї а официрами направиц у Литви революцию, зруциц президента републики Сметону и сам превїязц власц до рукох. Революция не була добре приправїєна и прето ю влада лєтко прешречела и вольох революцїи заварла.

У Гитлеровей Немецкїи мншї буц

дисциплина.

Єднї французї ловили припоца тоти барз занимьву бєшеду директора державней немецкїи банки Дра Шахта зос Гитлером.

Др. Шахт гварел Гитлеру: Ми идземе до банкруту. Мамо у зерж. бюджету 6 миллиарди дефициту, котри не можемо покрити ані в жужа-

шню ані загранїчну помочку. Жывемо по надїї, же большевицки достаню од Французкїи вельку помочку и вец нам вїнїлаца, цо су нам дужнїи. Але я акам, же большевицки тей помочкї од Французох не достаню. А я не можемо нанїям дужнїїком повесц, же ми не можемо своєю дужство плацїц. Прето сцєм зазековац на директорству державней банки».

Гитлер на то, як пишю тоти французкї пошнїи, Дру Шахту одвїтовал:

„Под мою владу мншї кажди у Немецкїи на своїм мє коньциц своєю дужност, док ше го не премєсцї. Нїхто не може на державней службї зазековац, а кед баш сцєцє вїшелїк зазековац вец вас чека интернїрано у лагеру. Повесц то министр у фїансїїнох и министр у газдовствї».

Медицина у старим Єгїпту.

У єгїпетскїи медицинї в вельо надпїродного, гоч у нїї вїредзело и искусство. Єгїптяне верели, же медицину створели боги, а у першїм шорє бог Тот. Докторе примадали у класї свещенїкох, котри були найученїи людзе на медицину учели у поганских храмох. Млади медицїнерї учели ше зос спомнїтих «герметичнїх» кнїжкох, а праксу мали тїж у храмох, кагдаї приходзели вєлї уори да ше лїча, як цо вїшкїа їду до шпиталю. Понєже медицину трималї як божу цїку ю нїхто не шмел лї у чїм мєїц. Зато ше не шмело нїц нове вїдуьовац.

Знана єгїпетских поганских свещенїкох-докторох було вельке. Вони доса добре познавали ботанику (науку о растєнїїнох), зоологїю (науку о животнїїнох), у Єгїпту розвила ше и хемїя. Уж 3500 роки пред Хрисом по-вїдавнїи Єгїптяне шкїло, вїробївовали златнїи украси, перцєнї и сл.

Зато анатомїя (познаванє людского цєла) не була розвита, а причїна тому була тота, бо вони трималї, же ше людскє цєло зос реваньом при операциї заначїсца при операциї заначїсци. А без реваня цєла наука о людскїи цєлу не може оцїстїц. Не могла не тота наука розвивац ише и прето, бо ше зос балавнїюваньом занїмали не докторе, але окремї ремеслїїци.

Прє всту причїну були єгїпетскї докторе слаби оператори, бо ше нєло оперїрац, реванц не шмело. Лїчїц оцї вїдали, але у аубарствї стїлї слабо. Зато вїсоко стїла у старим Єгїпту гїгїєна-наука о чуваню здравя. Були у нїї строгї докторскїи предписи о каждодневнїи живочу, котрих ше шцїцок народ мншел тримац. Було на приклад превїсано, же кажда чловєк мншї три днї у мєшкїу за шором бран лїнї проци блованю, далєї були предписи о частїи кушаню, о штрїганю власох, о вїдєнїю, о чїстотї у хїжкох. Од давнїих часох будовали у Єгїпту каналї, онатрали мєсо, чї фрїткє и т. д. У познїїшїх часох було оцїредзєно, же ше нїме нїц лєм преварєна вода.

А найвєцїй мерковали на чїстоту самї поганскїи свещенїци. Вони ше кушали два раз на дєнї, кажда трєцї дєнї ше штрїгали и брїтєсєли, не вїдї шнївїнїцнїи, пасулї кнї пїбулї, да ше не губї воздух. . . .

Вїсоко була розвїнута козметїка — старяна за красу цєла. Ту Єгїптяне познавали вїслїякї помади, маслї за власи да рїшнїю и рїжнїи нахїяцї ствари.

Єгїпетскїи народ прєказанул а ведно а нїї прєпадлї и вєлї медицинскїи рєцєптї, лїкї и другї вїнїходї.

(Копїє).

ШИРОМ ШВЕТА

ТОРЖЕСТВО РУСК. КООПЕРАТИВОХ.

В недєлї: отриманє у Львовє вельке торжєство пошвєцаня застав и руских кооперативох. На торжєствї було коло 15,000 народу, а краснїо широбєну заставу пошвєцєл сам митрополїт Андрей граф Шепїцкїи, и тримал народу краснїу вїрско-патриотскїу бєшєду.

РУСКИ КООПЕРАТИВИ У ГАЛИЧИНї.

Централа руских кооперативох у Галичинї Рєвїзїїнї Соїоз Українских Кооперативох ма терас 3250 кооперативох. Од того числа сї: Шпоркаси 322, Кооперативнї дутїнї 2413 и другї. Крем тїх кооперативох вєт у Галичинї ише коло 300 рускїи кооперативї, котри ише не прїятї за членох Соїозу. Шцїцкїи тоти кооперативї маю коло пол мїлїїонц членох. Бїланца шцїцкїх кооперативох вїношї пол мїлїардї лїнари. Рускїи кооперативї даю роботу 11,700 уряднїком и роботнїком. — Од шцїцкїх кооперативох у Польскїи рускїи кооперативї найлєшє стоя и найлєшє ше розвиваю.

